

DAFTAR PUSTAKA

Arsip:

Akte van adoptie door Anthonij Abraham Cassa van Abraham, zoon van Njai Patra, opgesteld door notaris Marinus Johannes Piepers No. 1319, No. Serie C116, 21 November 1812, Centrum voor familiegeschiedenis.

Akte van adoptie door Anthonij Abraham Cassa van Abraham, zoon van Njai Patra, opgesteld door notaris Marinus Johannes Piepers, No. 4082, No. Serie C116, 7 Desember 1812, Centrum voor familiegeschiedenis.

Een Onderzoek naar den toestand van het Nederlandsch-Indisch Leger, uit een zedelijk oogpunt beschouwd, ter ernstige overweging aangeboden door de Vereenigfng tot bevordering der Zedelijkheid in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen en de Nederlandsche Vereeniging tegen de Prostitutie.

Indisch Genootschap, 1871.

Hoekoem Hindia, No. 25, 30 Juni 1898.

Staatsblad, no. 22, tahun 1870 tentang Omtrent de bewijzen van ge goedheid, aan te nemen bij huwelijken van officieren 3 Februari 1870, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1471, tentang Bericht van gedane Erkenning, 12 Mei 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1471, tentang Huwelijk H.Huisman met Njai Oepi alias Soepi Extract van Agenda No. 8449 Extract uit de Opgave van de bij den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand voor Europeanen te Bandoeng aangegeven volgende huwelijk, 8 Mei 1931, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1471, tentang Opgave van bij de Ambtenaar van den Burgerlijken Stand te Cheribon aangegeven geboorten ingevolge Staatsblad 1905 no. 342, 10 Mei 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1471, tentang OPGAVE van de te Meester Cornelis plaats gehad hebbende erkenningen van natuurlijke kinderen op den 7 Juni 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1471, tentang Opgave van de te Meester Cornelis plaats gehad hebbende erkenningen van natuurlijke kinderen op den 3 Juni 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Bericht van Gedane Erkenning, 10 April 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Bericht van Gedane Erkenning, 16 Januari 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Erkenning van Natuurlijke Kinderen, 18 Maret 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Erkenning van Natuurlijke Kinderen, 4 Mei 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Erkenningen van Natuurlijke Kinderen 8 Maart 1915.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Erkenningen van Natuurlijke Kinderen, 15 April 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Erkenningen van Natuurlijke Kinderen, 9 Februari 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Erkenningen van Natuurlijke Kinderen, 25 Maret 1915.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang Nominatieve opgave van plaats gehad hebbende aangifte van geboorten van natuurlijke kinderen uit van elke erkenning, 19 November 1914, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang OPGAVE van de te Meester Cornelis plaats gehad hebbende erkenningen van natuurlijke kinderen op den 30 Januari 1915, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang OPGAVE van plaats gehad hebbende erkenningen van natuurlijke kinderen Burgerlijke Stand te Meester-Cornelis, Arsip Nasional Republik Indonesia

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang OPGAVE van plaats gehad hebbende erkenningen van natuurlijke kinderen Burgerlijke Stand te Meester-Cornelis, 20 Juli 1931, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no. 1472, tentang OPGAVE van plaats gehad hebbende erkenningen van natuurlijke kinderen Burgerlijke Stand te Meester-Cornelis, 6 Juli 1931, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no.859, tentang Extract uit het Register der Besluiten van de Weeskamer te Batavia, 14 April 1920, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no.859, tentang Opgave van bij den ondergeteekende Ambtenaar van den Burgerlijken Stand te Buitenzorg aangegeven sterfgevallen, 6 Februari 1920, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Wees en Boedoelskamer 1640-1949, no.859, tentang We. F.B. Jacobs Weert De Weeskamer, 5 Mei 1920, Arsip Nasional Republik Indonesia.

Laporan, Surat Kabar, dan Majalah:

Algemeen Verslag Van Den Staat Van Het Lager Onderwijs Voor Europeanen en Met Dezen Gelijkgestelden In Nederlandsch-Indie Over 1865 t/m 1869, Batavia: Lands-Drukkerij, 1872.

Majalah *De Huisvrouwen*, terbit Agustus 1939.

Majalah *De Huisvrouwen*, terbit Agustus 1939.

Majalah *De Huisvrouwen*, terbit Oktober 1939.

Majalah *Doenia Istri* No.3, terbit Juli 1925.

Majalah *Doenia Istri*, No.4, terbit Agustus 1925.

Majalah *Doenia Istri*, No.4, terbit Agustus 1925.

Surat Kabar *De Indische Kinder Courant*, No. 4, terbit 2 Mei 1910.

Surat Kabar *De Indische Kinder Courant*, No.4, terbit 22 Januari 1910.

Surat Kabar *De Indische Kinder Courant*, terbit 22 Januari 1910.

Surat Kabar *De Indische Kinder Courant*, terbit 4 Juni 1910.

Surat Kabar *De Indische Kinder Courant*, terbit 16 Juli 1910.

Surat Kabar *De Indische Kinder Courant*, terbit 22 Januari 1910.

Surat Kabar *De Koerier*, No. 253, terbit 4 Februari 1936.

Surat Kabar *Leeuwarder Nieuwsblaad* No. 7091, terbit 29 Januari 1932.

Surat Kabar *Soerabajasch Handelsblad*, terbit 5 September 1929.

Weekblad van Het Recht, terbit 5 Desember 1921.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, No. 4103, Edisi 10 September 1949.

Buku, Jurnal, dan Tulisan Ilmiah:

Angger Tondo Asmoro. 2012. “Kesetiaan dan Resistensi: Pernyaian di Batavia, 1880-1900”, *Skripsi*. Departemen Sejarah. Fakultas Ilmu Budaya. Universitas Gadjah Mada. Yogyakarta.

Annisa Nurani Fatimah dan Pradipto Niwandhon. 2018. “Kaum Indo sebagai Pengguna Bahasa Petjoek di Surabaya Tahun 1870-1942”, *VERLEDEN: Jurnal Kesejarahan*. Vol. 12, No.1.

Bagus Zidni Ilman Nafi. 2018. “Nyai Pada Masa Revolusi di Jawa 1945-1949”, *Skripsi*. Departemen Sejarah. Fakultas Ilmu Budaya. Universitas Gadjah Mada,

Bambang Purwanto. 2006. *Gagalnya Historiografi Indonesiasentris*. Yogyakarta: Penerbit Ombak.

Blackburn, Susan. 2004. *Women and the State in Modern Indonesia*. Edinburgh: Cambridge University Press.

Blusse, Leonard. *Persekutuan Aneh Pemukim Cina, Wanita Peranakan, dan Belanda di Batavia VOC*. Yogyakarta: LKis.

Bolle, D. 1904. *Njai Blanda door Melantjong*. Rotterdam: KON.BAT.Genootschap van K.en.W.

Boomgard, Peter. *Anak Jajahan Belanda Sejarah Sosial dan Ekonomi Jawa 1795-1880*. Jakarta:KITLV Jakarta.

Bosma, Ulbe and Remco Ruben. 2007. *Being “Dutch” In The Indies A History of Creolisation and Empire, 1500-1920*. Ohio: Ohio University Press.

Daniek Intan Pratiwi. 2018. “Potret Perempuan Jawa Pada 1860-1920”, *Skripsi*. Departemen Sejarah. Fakultas Ilmu Budaya. Universitas Gadjah Mada. Yogyakarta.

De Graaf, H.J. *Historiografi Hindia-Belanda*. Jakarta: LIPI.

- Dirks, Annelieke. 2011. "For The Youth: Juvenile Delinquency, Colonial Civil Society, and The Late Colonial State in The Netherlands Indies 1872-1942". *Disertasi*. Leiden: Universiteit Leiden.
- Djoko Soekiman. 2000. *Kebudayaan Indis dan Gaya Hidup Masyarakat Pendukungnya di Jawa*. Yogyakarta: Bentang Budaya.
- Djoko Soekiman. 2011. *Kebudayaan Indis: Dari Zaman Kompeni sampai Revolusi*. Jakarta: Komunitas Bambu.
- Doornboos, Julia dan Anna Dragolovic. 2021. "The past should not affect the children: intergenerational hauntings in the homes of Indo European families", *Gender, Place & Culture A Journal of Feminist Geography*. UK: Routledge Taylor & Francis Group.
- Elfa Michellia Karima. 2017. "Kehidupan Nyai dan Pergundikan di Jawa Barat Tahun 1900-1942", *Jurnal Diakronika*. Vol. 17, No.1.
- Enik Isnaini. 2013. "Kedudukan Hukum Bagi Anak yang Lahir karena Kawin Hamil (Married by Accident) di Tinjau Dari Hukum Islam dan Hukum Perdata", *Jurnal Independent*, Vol. 2, No.2.
- FX. Domini BB.Hera dan Daya Negri Wijaya. "Terasing Dalam Budaya Barat dan Timur: Potret "Nyai" Hindia Belanda Abad XVII-XX", *JANTRO Jurnal Antropologi: Isu-isu Sosial Budaya*.
- Gatot Winoto dkk. 1992. *Pola Pengasuhan Anak Secara Tradisional di Kelurahan Moro Daerah Riau*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan Direktorat Sejarah dan Nilai Tradisional.
- Gatut Murniatmo. 1999. *Ceramah Penyuluhan dan Pengembangan Pola Pengasuhan Anak Dalam Keluarga Campuran*. Yogyakarta: Balai Kajian Jarahnitra.
- Geertz, Hildred. 1983. *Keluarga Jawa*. Jakarta: Grafiti Press.
- Gouda, Frances. 2007. *Dutch cultures overseas: praktik kolonial di Hindia Belanda, 1900-1942*. Jakarta: PT Serambi Ilmu Semesta.
- Groeneboer, Kees. 1995. *Jalan ke Barat Bahasa Belanda di Hindia-Belanda 1600-1950*. Jakarta: Erasmus Taalcentrum.
- Hellwig, Tineke. 2007. *Citra Kaum Perempuan di Hindia Belanda*. Jakarta: Yayasan Obor Indonesia.
- Hoadley, Mason C. 2009. *Islam dalam tradisi hukum jawa & hukum kolonial*. Yogyakarta: Graha Ilmu.

Holleman, F.D. 1971. *Kedudukan Hukum Wanita Indonesia dan Perkembangannya di Hindia Belanda*. Jakarta: Bhratara.

Indisch Vrouwen Jaarbook. 1936. Jogjakarta: Druk Kolff-Bunin.

Jay, Sian. "Reviewed Work(s): Women and Mediation in Indonesia by Sita Van Bemmelen, Madelon Djajadingrat-Niewenhuis, Elsbeth Locher-Scholten and Elly Touwen-Bouwisma". *Verhandelingen van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde*, Cambridge University Press on behalf of Department of History, National University of Singapore, *Journal of Southeast Asian Studies*, Vol.27, No.2.

Kleian, J. *Nyai Mirdja*. Hoorn : Uitgeverij De Steenuil.

Kuntowijoyo. 2013. *Pengantar Ilmu Sejarah: Edisi Baru*, Yogyakarta: Tiara Wacana.

Marle, A. van Marle. 1951/1952. "De Groep der Europeanen in Nederlands-Indie, iets over ontstaan en groei". *Indonesie*.

Mastenbroek, W. E. van Mastenbroek. 1934. *De historische ontwikkeling van de staatsrechtelijke indeeling der bevolking van Nederlandsch-Indie*. Wageningen: Veenman.

Maya Sutedja-Liem (red).2007.*De Njai Moeder Van Alle Volken De roos uit Tjikembang en andere verhalen*. Leiden: KITLV Uitgeverij.

Meluen, Mevrouw Catenius van Der. 1904. *Ons Huis in Indie*. Delft.

Newberry, Jan. 2013. *Back Door Java: Negara, Rumah Tangga, dan Kampung di Keluarga Jawa*. Jakarta: KITLV.

Nordholt, Henk Schulte (ed). 2005. *Outward Appearances: Trend, Identitas, Kepentingan*. Yogyakarta: PT LKiS Pelangi Aksara.

Pradipto Niwandhono. 2011. *Yang Ter(Di)Lupakan Kaum Indo dan Benih Nasionalisme Indonesia*. Yogyakarta: Penerbit Djaman Baroe.

Reggie Baay. 2017. *Nyai & Pergundikan di Hindia Belanda*. Depok: Komunitas Bambu.

Roorda, T. 2002. *Javansche Wetten Serat Angger-anggeran Jawi*. Yogyakarta: KEPEL Press.

Scholten, Elsbeth Locher. 2000. *Women and the Colonial State 1900-1942*. Amsterdam: Amsterdam University Press

- Sears, Laurie J. 1996. *Fantasizing The Feminine in Indonesia*. Durham & London: Duke University Press.
- Siti Faizatun Nisa', Aji Kusuma Dwi Yoga, dan Ronal Ridhoi. 2021. "Terpinggirkan di tanah kelahiran: potret kelompok Indo di Hindia Belanda abad ke-19-20". *Journal of Indonesian History and Education*.
- Siti Utami Dewi Ningrum. 2013. "Perempuan-Perempuan dalam Kehidupan Sosial Tentara Kolonial di Jawa 1830-1942", *Skripsi*. Departemen Sejarah. Fakultas Ilmu Budaya. Universitas Gadjah Mada. 2013.
- Soerjono Soekanto. 1990. *Sosiologi Keluarga Tentang Ikhwat Keluarga, Remaja, dan Anak*. Jakarta: Rineka Cipta.
- Sri Lestari. 2012. *Psikologi Keluarga Penanaman Nilai dan Penanganan Konflik dalam Keluarga*. Jakarta: Penerbit Kencana.
- Stoler, Ann Laura. 2002. *Carnal Knowledge and Imperial Power Race and the Intimate in Colonial Rule*. California: University of California Press.
- Taufiqurrahman Syahuri. 2013. *Legislasi Hukum Perkawinan di Indonesia*. Jakarta : Kencana.
- Taylor, Jean Gelman. 2009. *The Social World of Batavia (2nd edition)*. Wiconsin: The University of Wiconsin Press.
- Terry Irenewati dan Winda Prasetyaning Adhy. 2016. "Eksistensi Perjuangan Wanita Masa Kolonial", *Istoria Jurnal Pendidikan dan Sejarah*. Vol. 11, No. 2.
- Titik Triwulan Tutik. 2008. *Hukum Perdata dalam Sistem Hukum Nasional*. Jakarta: Kencana Prenada Media Group.
- Utrecht, Elien. 2006. *Melintasi Dua Jaman Kenangan tentang Indonesia sebelum dan sesudah kemerdekaan*. Depok: Komunitas Bambu.
- Van Houten, H. 1901. *Registers van den Burgerlijken Stand In Nederlandsch Indie*.
- Van Kol, H. 1903. *Uit Onze Kolonien*. Leiden: KITLV.
- Van Niel, Robert. 1984. *Munculnya Elit Modern Indonesia*. Jakarta: PT Dunia Pustaka Jaya.
- Van Zonneveld, Geert Ono Prins dan Peter. 2005. *Rob Nieuwenhuys Sinjo Robbie: Verhalen*. Leiden: KITLV.

Wertheim, W.F. 1947. "The Indo-European Problem in Indonesia", *Pasific Affair*. Vol. 20, No.3.

Westra, H. 1934. *De Nederlandsch-Indische staatsregeling*. Gravenhage: Martinus Nijhoff.

Winda Prastyaning Adhy. 2014. "Peranan Nyai Dalam Transformasi Modernisasi di Jawa 1870-1942", *Skripsi*. Jurusan Pendidikan Sejarah. Fakultas Ilmu Sosial. Universitas Negeri Yogyakarta.